

Nr 1186

av fru av Ugglas om höjt anslag till lottarörelsen, m. m.

Vårt lands försvar är ett folkförsvar. Det bygger på medborgarnas egna insatser. I detta folkförsvar har kvinnan en given plats. Alla medborgare, män som kvinnor, dras in i ett krig och drahas av dessa fysiska och psykiska påfrestningar.

Kvinnan verkar i dag i totalförsvaret i första hand som frivillig, tillhörande en frivillig försvarsorganisation. Kvinnan har själv axlat sitt ansvar i den viktiga samhällsfunktion som försvaret utgör. Behovet av kvinnor för vissa befattningar inom totalförsvaret uppgår i dag till cirka 80 000. Erfarenheterna av deras insatser är utomordentliga.

Riksförbundet Sveriges lottakårer (SLK)

Den största kvinnliga försvarsorganisationen är Riksförbundet Sveriges lottakårer. På drygt 1 000 platser över hela landet finns SLK representerat; cirka 60 000 kvinnor gör som lottor sin insats för att värna Sveriges oberoende. Det är en omfattande verksamhet som bedrivs, och den innefattar en kvalificerad utbildning. Varje år får 20 000 kvinnor någon form av utbildning inom lottakåren. 30 000 lottor är genom avtal bundna för uppgifter i krigsorganisationen.

Den utbildade lottan är i dag en högt kvalificerad yrkeskraft som är oundgänglig på en lång rad vitala poster inom vårt försvar, t. ex. stridsledning, luftbevakning, stabstjänst, underhållstjänst m. m. I dessa funktioner är lottan ofta mer lämpad än den värnpliktige.

Ökade arbetsuppgifter

De krav som myndigheterna ställer på de frivilliga försvarsorganisationerna är stora. SLK skall enligt frivilligkungörelsen SFS 1970:301

- leda upplysnings- och rekryteringsverksamhet,
- medverka vid utbildning av frivillig personal som leds av myndighet,
- teckna avtal med och svara för registrering och krigsplanering av B-personal.

Genom sin rekryterings- och utbildningsverksamhet tillför SLK totalförsvaret ny personal. Därtill kommer en omfattande föreningsverksamhet samt humanitära insatser.

Det finns anledning anta att arbetsuppgifterna kommer att vidgas. Stats-

ministern sade i ett anförande den 11 maj 1974 bl. a.: "Synen på totalförsvaret kommer att breddas och kraven ökas på alla medborgares insatser i försvaret. Det kan innebära nya uppgifter för de frivilliga försvarsorganisationerna, för både män och kvinnor."

Chefen för armén anför i en skrivelse daterad den 17 oktober 1974 bl. a. följande:

För att armén i framtiden skall kunna lösa sina uppgifter i fred och krig med minskande ekonomiska resurser är det väsentligt att verksamheten inom hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna fortsätter i minst samma omfattning som hittills. Frivilliga insatser av enskilda och organisationer ökar i betydelse i samma mån som resurserna till den obligatoriska verksamheten minskar.

Målet i stort är att öka nuvarande verksamhet. Det är väsentligt att hemvärnet och de frivilliga organisationerna fullföljer sin uppgift som viktiga folkrörelser.

Upplysning, rekrytering och utbildning för frivilligförsvaret planläggs och genomförs så att den verksamhet prioriteras som tillför hemvärnet och de frivilliga försvarsorganisationerna det största antalet medlemmar.

Redan i dag har SLK stora svårigheter att genomföra sina uppgifter. Statsanslagen till den frivilliga försvarsverksamheten är helt otillräckliga. Den frivilliga insats som burit upp lottarörelsen fortsätter, men frivilligheten kan inte i samma utsträckning som tidigare vara gratis. Tillräckliga medel måste finnas på central och regional nivå för att ersätta de kvinnor som leder verksamheten. De fördelar förvärvsarbete ger i form av inte bara lön i dag utan även ATP i morgon, gör att alltför många dugliga kvinnor föredrar ett förvärvsarbete framför ett oavlönat arbete inom organisationens regionala och centrala ledning.

De funktionärsarvoden som utgår ur statsbidraget är endast avsedda att täcka ökade omkostnader, t. ex. telefon, resor m. m. men är ingen ersättning för utfört arbete.

I dag nyutbildas för tecknande av avtal 1 200 lottor per år. Denna siffra behöver fördubblas för att ersätta uppsagda avtal. Vakanserna på de för lottor avsedda posterna i försvaret är stora. Ökade resurser för rekrytering krävs.

Skall SLK kunna fylla sina viktiga uppgifter i vårt lands försvar måste organisationens arbetsvillkor avsevärt förbättras.

Kvinnans alltmera aktiva deltagande i samhällslivet måste också komma att leda till ökade krav från kvinnornas sida på rätten till en försvarsutbildning liksom möjligheten att göra sitt intresse till sitt yrke. SLK kan ge en sådan utbildning om organisationen får tillräckliga resurser.

Det i propositionen föreslagna anslaget F 19 Frivilliga försvarsorganisationer innebär visserligen en ökning mot föregående år men täcker endast ökade sociala avgifter och innebär ingen reell ökning.

Den enskilda lottan

Lottarörelsen är byggd på frivillighet. Detta får emellertid inte innebära, som ofta är fallet i dag, att en lotta måste ta direkt ekonomiska förluster när hon fullgör sin tjänstgöring enligt avtal med försvaret.

Många exempel kan ges på det oformliga ersättningssystemet. En s. k. A-lotta skall enligt kontrakt under fyra år göra repetitionsutbildning 16 dagar. Ersättningen per dygn är 32 kr. (12 kr. traktamente plus 20 kr. repetitionspremie). Om nu försvaret önskar begagna sig av en lottas kvalificerade arbete utöver dessa 16 dagar, utgår endast penningbidrag med 12 kr. per dygn för s. k. frivilligtjänstgöring enligt frivilligbrevet Kbr 1963.05.17.

En lotta som tjänstgör enligt avtal måste ha rätt till tjänstledighet med B-avdrag oavsett statlig, kommunal eller enskild arbetsgivare. Ersättningen vid utbildning och tjänstgöring bör täcka de kostnader lottan har för sitt deltagande i utbildning.

Vad som ovan sagts gäller även kvinnor i övriga försvarsorganisationer.

Öppna det militära yrket för kvinnor

Det är inte bara de ekonomiska villkoren för den i försvaret engagerade kvinnan som måste förbättras. Militäryrket är i dag den enda yrkesväg som är stängd för kvinnan. Det finns många kvinnor som är mycket väl lämpade för militära befattningar men som saknar möjlighet att välja detta yrke med nuvarande bestämmelser. Den svenska kvinnan är i detta hänseende placerad i en sämre position än kvinnorna i exempelvis Danmark, England, Förenta staterna m. fl. Det finns inget rimligt skäl till att detta förhållande skall få fortsätta. Även inom delar av det svenska försvaret är man angelägen om att denna fråga skall lösas på ett positivt sätt. Flygvapnet t. ex. vill få möjlighet att anställa kvinnliga officerare. Flygvapnet har på vissa betydelsefulla poster kvinnlig heltidsanställd personal, ofta f. d. lottor, som man dock inte kan erbjuda några avancemangsmöjligheter.

De bestämmelser som gäller i dag för tillsättande av personal i militära och civilmilitära tjänster utesluter i princip inte kvinnor. Men gällande bestämmelser om antagning till utbildning till sådana tjänster förutsätter genomgången värnpliktsutbildning, vilket innebär att kvinnor i praktiken är uteslagna från möjligheten att konkurrera med männen om dessa tjänster. Det bör vara möjligt att med en påbyggnad av de kurser som ges i SLK:s regi ge kvinnan den nödvändiga militära grundutbildningen.

Med hänvisning till det anförda hemställes

1. att riksdagen hemställer att bidraget till SLK under anslag F19 (51911) utgår med ett belopp av 2,9 milj. kr. samt att anslaget i sin helhet räknas upp med 1,3 milj. kr.,
2. att riksdagen hemställer att regeringen överlämnar motionen till utredningen rörande systemet för förmåner till värnpliktiga m. fl. för beaktande.

3. att riksdagen hemställer att regeringen omarbetar bestämmelserna i Kbr 1963.05.17 beträffande A- och B-personalens förmåner jämfört med övriga personalkategoriers,
4. att riksdagen uttalar att militäryrket skall öppnas för kvinnan samt att härför erforderliga ändringar i rekryterings- och utbildningsbestämmelser genomföres.

Stockholm den 27 januari 1975

MARGARETHA AF UGGLAS (m)